

UPADEK CESARSTWA ZACHODNIORZYMSKIEGO – 476 r.

1. Przyczyny upadku

a) brak stabilnej władzy cesarskiej:

- cesarze często się zmieniali, byli wynoszeni na tron przez żołnierzy – byli to uzurpatorzy.
- W latach 235 – 284 obwołano aż 64 cesarzy.

b) upadek znaczenia Rzymu – Rzym przestał być centrum państwa. W 330 r. cesarz Konstantyn uczynił Konstantynopol (dzisiejszy Stambuł) drugą stolicą. Rozwijały się prowincje imperium, dzięki czemu poziom życia, w niektórych częściach imperium, dorównywał poziomowi życia w Rzymie

c) kryzys gospodarczy:

- rozwój terytorialny imperium został zahamowany, w związku z czym zmniejszył się gwałtownie napływ niewolników, którzy byli podstawą gospodarki rzymskiej. By utrzymać poziom areału gruntów wielkie latyfundia zostały podzielone na działki i oddawane w dzierżawę kolonom, którzy następnie w 332 r. zostali przywiązani do ziemi (oznacza to, że nie mogli jej opuścić). Nakładano na nich wysokie podatki.
- spadek podaży spowodował inflację
- cesarze próbowali temu zaradzić psując monetę co doprowadziło do jeszcze większego kryzysu.

d) grabieżcze najazdy barbarzyńców w III w. przez granice na Renie i Dunaju:

- Rzymianie stanęli przed koniecznością obrony bardzo długiej granicy na Renie i Dunaju, narażonej na ciągłe najazdy barbarzyńców stojących na dużo niższym poziomie rozwoju, dla których wytwory rzemiosła rzymskiego były cudami
- konieczność obrony wymuszała zwiększenie liczebności armii, a w związku z tym nakładania wyższych podatków na cele militarne. Podatki te były ściągane w brutalny sposób.
- prowincje, które nie były narażone na najazdy barbarzyńców sprzeciwiały się większemu fiskalizmowi. prowincje narażone na najazdy były na tyle zniszczone, że ich ludność nie była w stanie płacić tak wysokich podatków.
- ponieważ brakowało wolnych chłopów (chłopi byli przywiązani do ziemi), wydano zgodę na przyjmowanie do armii rzymskiej barbarzyńców

e) upadek miast – zmniejszyła się gwałtownie liczba miast. Łatwiej był przeżyć mieszkając na wsi i uprawiając ziemię dlatego miasta, szczególnie w części zachodniej cesarstwa wyludniały się. To powodowało upadek rzemiosła i pociągało za sobą upadek handlu

f) 395 r. – cesarz Teodozjusz Wielki podzielił imperium na wschodnie (ze stolicą w Konstantynopolu) i zachodnie (ze stolicą w Rzymie). w ten sposób wyraźnie zaznaczono różnice między oboma częściami państwa. Jednocześnie wydawało się, że łatwiej będzie zarządzać mniejszym obszarem i szybciej podejmować konieczne decyzje.

2. Wielka wędrówka ludów IV – V w.

W IV w. rozpoczęła się wielka wędrówka ludów zapoczątkowana przez Hunów – lud pochodzenia tureckiego – który w poszukiwaniu pastwisk i lepszych terenów – pojawił się nad Morzem Czarnym. Zaatakował Gotów, którzy ruszyli na zachód napierając na kolejne plemiona. Słabe Cesarstwo Zachodniorzymskie nie było w stanie ich powstrzymać. Plemiona grabiły, a później osiedlały się w granicach państwa rzymskiego:

- w V w. Hunowie pod wodzą Atylli złupili Italię i Galię.
- Wizygoci – na początku V w. opuścili przyznane im tereny w Mezji i złupili Płw. Bałkański, a potem podbili Hiszpanię.
- Wandalowie przeszli przez Hiszpanię do Afryki Północnej, a następnie zaatakowali Rzym – zdobyli i złupili miasto w 455 r.
- Ostrogoci osiedlili się na Bałkanach
- Frankowie i Burgundowie osiedlili się w Galii
- Longobardowie utworzyli własne królestwo na północy Italii
- Anglowie i Sasi opanowali Brytanię.

W 476 r. wódz barbarzyński Odoaker usunął z tronu ostatniego cesarza Romulusa Augustulusa i odesłał insygnia koronacyjne do Bizancjum, uznając zwierzchnictwo cesarza wschodniorzymskiego (bizantyjskiego). Datę tę uznaje się za ostateczny upadek Cesarstwa Zachodniorzymskiego.

3. Skutki upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego:

- koniec epoki starożytnej i początek epoki średniowiecznej
- powstanie państw barbarzyńskich na gruzach imperium np. państwa Franków czy Longobardów
- czerpanie podstaw religii, kultury, organizacji państwa z dorobku antyku przez młode państwa
- próby przywrócenia idei cesarstwa w wiekach późniejszych (Karol Wielki, Otton I, Otton III)